

Guia docent

2059818 - CAE – Cinema, arts escèniques i jazz

Última modificació: 22/04/2022

Unitat responsable: Universitat Politècnica de Catalunya

Unitat que imparteix:

205 - ESEIAAT - Escola Superior d'Enginyeries Industrial i Aeroespacial i Audiovisual de Terrassa - UPC - Campus de Terrassa

Titulació: Diploma Sènior Universitari en Ciència, Tecnologia i Societat

Curs: 2024 - 2025

Crèdits: 5.0

Idiomes: Català - Castellà

PROFESSORAT

Professorat responsable:

Maria Adell Carmona (Cinema) (maria.adell@escac.es)

Oriol López (Arts escèniques) (lopezo@institutdelteatre.cat)

Altres:

Lluís Rambla (Jazz) (lluissrambla@coac.cat)

COMPETÈNCIES DE L'ASSIGNATURA

Breu descripció dels continguts:

- Potenciar una visió analítica i esperit crític en relació al cinema, el teatre i el jazz
- Desenvolupar els aspectes bàsics de la cultura dels tres espectacles des d'una mirada occidental com a fet artístic, valorant la seva evolució al llarg de la història i relacionant els fets artístics amb la situació política i social de cada època fins avui dia.
- Conèixer les principals tendències i autors/es del cinema, teatre i jazz des d'una visió global fins la local.
- Identificar els estils i utilitzar un llenguatge apropiat per definir cada època.
- Conèixer a on es realitzen les activitats de l'espectacle, edificis especialment concebuts com teatres, auditoris, platós, etc.
- Establir connexions entre el cinema, teatre i jazz actual amb les principals corrents, moviments i tendències al llarg de la història.

PROGRAMA DE L'ASSIGNATURA - JAZZ

L'objectiu de l'assignatura és conèixer els diversos estils de jazz i la seva evolució des dels orígens fins a l'actualitat. Ens centrarem en les característiques estrictament musicals, posant-les en context històric i sociològic només quan sigui necessari (per exemple, l'amalgama de les tradicions africanes amb la música europea produïda per la diàspora de l'esclavatge).

Aprendrem a identificar la forma o estructura dels temes de jazz i les seves característiques (el pols o swing, el fraseig, la improvisació, l'espontaneïtat), pel què necessitarem explicar els conceptes bàsics de la mètrica de la música (compàs, temps, figures musicals en el pentagrama). Això ens permetrà complementar l'escolta emocional (per plaer) amb l'escolta analítica (precisar perquè gaudeixo), així sabrem gaudir el jazz tant si escoltem analitzant com si ens deixem captivar de forma només emocional, tant si volem entendre com si només volem sentir.

Es proporcionarà a l'alumnat uns pocs arxius de text i molts arxius d'àudio que, com que no hi haurà temps a les classes d'escoltar-los per complet, caldrà que cada estudiant completi les audicions a part de les classes. En els arxius de text s'indicarà alguna bibliografia i alguna filmografia (pel·lícules sobre jazz o amb banda sonora de jazz).

El programa s'estructura en cinc apartats, amotllant-lo a les cinc classes en les que s'impartirà l'assignatura:

1º Apartat

1A:

- Característiques del Jazz.
- El pols (o swing), gust estètic, fraseig, to i timbre, reguladors, personalitat, espontaneïtat.

1B:

- Antecedents. Naixement del jazz.
- Work Song i Blues, Negro Spiritual i Gospel Song, Ragtime, Nova Orleans.

2º Apartat

2A:

- Anys 20.
- Nova Orleans, Chicago, Harlem Stride, Boogie-Woogie.

2B:

- Anys 30.
- Kansas City, les grans orquestres i l'Era del Swing.

3º Apartat

3A:

- Bebop, Cool, Jazz modal, Bossa Nova.

3B:

- Hard bop.

4º Apartat

4A:

- Free jazz – Fusió.
- Free jazz, Fusió jazz-rock.

4B:

- Final segle i actual.
- World Music, Nou tradicionalisme, Día Internacional del Jazz.

5º Apartat

Terrassa.

Història del Club de Jazz, la vella Jazz Cava, la Nova Jazz Cava, Festival de Jazz de Terrassa, premis Jazzterrasman.

PROGRAMA DE L'ASSIGNATURA - CINEMA

L'objectiu de l'assignatura "Introducció a l'art cinematogràfic" és dotar als/les alumnes/as de les eines crítiques i analítiques per aproximar-se i reflexionar sobre el cinema, en totes les seves expressions: cinema d'autor, cinema comercial, narratiu, experimental, etc. L'assignatura pretén dotar d'eines a l'alumnat perquè pugui valorar, avaluar i posar en context qualsevol de les propostes cinematogràfiques que s'estrenen a les sales o que formen part de la història del cinema.

1. Algunes nocions bàsiques

- El cinema, art i negoci, expressió artística i espectacle de masses.
- Conceptes clau de la història de l'art cinematogràfic: classicisme, modernitat i postmodernitat; realisme i artifice; els gèneres cinematogràfics; naixement del concepte d'autor i les seves mutacions; la idea de posada en escena.

2. La forma fílmica I

- El pla. Composició, tipus de pla i elements de l'enquadrament. Estatisme i moviment.
- Dins i fora del pla: la noció de fora de camp.
- La il·luminació: ús expressiu de la llum i de l'ombra.

3. La forma fílmica II

- El muntatge. Característiques del muntatge cinematogràfic.
- Comparativa entre muntatge continu i discontinu.
- El so en el cinema.
- Funcions i dimensions del so cinematogràfic.

4. La narració cinematogràfica

- Principis i convencions de la narrativa fílmica.
- Elements bàsics del guió.
- Diferents tipus de narrador cinematogràfic.
- Usos de la veu en off.

5. Sessió especial

- Terrassa i el cinema. Visita a ESCAC.
- L'experiència del/la director/a: Projectió i col·loqui amb un/a autor/a de Terrassa.

Cada sessió d'adoptar la forma de classe magistral en què s'inclouran múltiples exemples en forma de fragments audiovisuals - de films - de tots els gèneres i èpoques - que serviran per donar suport a les explicacions donades a classe.

Alguns/es dels/les autors/es abordats/es durant les classes seran: John Ford, Paul Thomas Anderson, Kelly Reichardt, Claire Denis, Akira Kurosawa, Abbas Kiarostami, Howard Hawks, Alfred Hitchcock, Otto Preminger, Orson Welles, John Cassavetes, Michelangelo Antonioni, Roberto Rossellini, Vittorio de Sica, Zhang Yimou, Jean-Luc Godard, Robert Bresson, Agnès Varda, Jacques Tourneur, etc.

PROGRAMA DE L'ASSIGNATURA – ARTS ESCÈNIQUES

L'objectiu d'aquesta part de l'assignatura és oferir una visió panoràmica de la història del teatre occidental: des dels seus orígens a l'Antiga Grècia fins als nostres dies. Les sessions se centraran en els períodes, autors/es i obres més rellevants del nostre llegat escènic i, a través dels seus exemples, revisarem conceptes fonamentals per a entendre el llenguatge teatral. L'assignatura pretén oferir eines analítiques, així com un relat històric, que ens permeti aproximar-nos millor a la creació teatral actual. Alhora, a través de la lectura (a classe i a casa) d'alguns fragments d'obres teatrals, s'introduiran les categories fonamentals de la dramàturgia i de la seva anàlisi. Les anàlisis, les tasques i la metodologia emprada per explicar el desenvolupament històric recorreran constantment a exemples contemporanis, tot obligant a traçar paral·lelismes i oferint un panorama de creadors/es actuals que poden veure als teatres de la ciutat de Terrassa o a Barcelona.

Sessió 1: De l'Antiga Grècia fins a l'edat mitjana

- o Introducció a la representació teatral occidental
- o Origen de la teatralitat grega: la Gran Dionísia i els diversos rituals al déu Dionís
- o L'espai teatral
- o La tragèdia i *La poètica* d'Aristòtil
- o *Antígona* de Sòfocles

Sessió 2: De l'edat mitjana fins al teatre elisabetià

- o Herència grecoromana en el teatre religiós medieval i introducció a la teatralitat medieval
- o Tipologies de drama litúrgic i teatre religiós (miracles, moralitats i misteris)
- o La *Passió* de Valenciennes i El *Misteri* d'Elx
- o "Desteatralització" (Massip) reformista i contrareformista

Sessió 3: Del Segle d'Or anglès i castellà als teatres de bulevard vuitcentistes a França

- o Context i sorgiment de teatres estables a l'Anglaterra d'Elisabet I
- o L'espai teatral anglès (Swann, Globe), les seves característiques arquitectòniques i els seus espectacles
- o Shakespeare: vida i obra. El cas de *Hamlet* i *Macbeth*
- o Els *corrales de comedia* castellans
- o Orígens del teatre neoclàssic francès. La influència dels italians (des de la *commedia dell'arte* als teatres a la italiana)
- o Companyies i teatres oficials de la cort francesa.
- o La *Fête foraine*, el teatre de la Fira i la fi del control cortesà dels gèneres i la teatralitat
- o Els teatres de bulevard: del gènere seriós i el melodrama als gèneres menors i la teatralitat comercial

Sessió 4: Del melodrama al drama vuitcentista. Noves concepcions de text i posada en escena teatrals

- o Breu repàs del drama romàntic alemany i francès
- o El drama del segle XIX. Anàlisi formal i premisses ideològiques d'aquesta forma
- o Sorgiment de noves maneres d'escriure i posar en escena. Nous directors i nous espais d'exhibició.
- o Realisme, simbolisme i inici de les avantguardes.

Sessió 5: Del teatre d'avantguarda a la contemporaneïtat

- o Crisi del drama i avantguardes teatrals històriques
- o Noves formes de concebre la realitat, la veritat i el real
- o Neoavantguardes i creadors/es entre els anys 60 i 90
- o Introducció a elements de la poètica dramàturgica contemporània
- o *Lluny* de Caryl Churchill
- o L'actualitat teatral: espais, poètiques i subversió

SISTEMA DE QUALIFICACIÓ

L'assistència a les cinc classes puntuarà amb cinc punts.

Es posaran dos exercicis, un dels quals amb una puntuació màxima de tres punts i l'altre de dos punts.

METODOLOGIA

Es faran classes teòriques i teòric-pràctiques.

Visita a un teatre, plató de l'ESCAC i la Nova Jazz Cava:

L'experiència del/la director/a: Projectió i col·loqui amb un/a autor/a de Terrassa.

Assistència a un representació teatral. Fòrum després de la representació. Assistència a una sessió del Festival de Jazz de Terrassa

Es demanarà un treball voluntari a l'estudiantat sobre un dels temes tractats durant el curs.

BIBLIOGRAFIA

L'assignatura anirà acompanyada d'una bibliografia, filmografia i discografia recomanada.

Bibliografia bàsica:

La música. Una historia subversiva.

Ted Gioia 2020

Turner

Puro jazz.

Ricard Gili 2017

Red Book

Cómo escuchar jazz.

Ted Gioia 2016

Turner

El siglo del jazz.

A cura de Daniel Soutif 2009

Catàleg de l'exposició al Centre de Cultura Contemporània de Barcelona

25 Jazz Terrassa. Festivals 1982-2006.

Club de Jazz d'Amics de les Arts i Joventuts Musicals 2006

Monfort edicions

Tete. Casi autobiografía.

Miquel Jurado 2005

Fundación Autor

Jazz en Barcelona 1920-1965.

Jordi Pujol Baulenas 2005

Almendra Music

Historia del jazz. (edició en paper esgotada, però disponible en ebook)

Ted Gioia 2002

Turner

Bibliografia Arts Escèniques

Adrados, Francisco. *Fiesta, comedia y tragedia: sobre los orígenes griegos del teatro.* Barcelona: Planeta, 1972.

— — —. *Del teatro griego al teatro de hoy.* Madrid: Alianza, 1999.

Albertí, Xavier, i Eduard Molner. *El Paral·lel, 1892-1939: carrer i escena.* Barcelona: Viena Edicions, 2012.

Bloom, Harold. *Shakespeare: La invención de lo humano.* Barcelona: Anagrama, 2018.

Braun, Edward. *El director y la escena del naturalismo a Grotowski.* Buenos Aires: Galerna, 2008.

Clúa, Isabel. *Cuerpos de escándalo: Celebridad femenina en el fin-de-siècle.* Barcelona: Icaria, 2016.

- Fischer-Lichte, Erika. *History of European Drama and Theatre*. Londres: Routledge, 2008.
- . *Estética de lo performativo. Lecturas de estética*. Madrid: Abada, 2011.
- Foguet, Francesc, Carles Batlle, et al. *Introducció al teatre i les arts escèniques: la representació teatral*. Barcelona: UOC, 2000.
- Goldberg, RoseLee. *Performance art: from futurism to the present*. Nova York: Thames & Hudson, 2011.
- Kott, Jan. *Shakespeare, nuestro contemporáneo*. Barcelona: Alba, 2007.
- Kurguinian, Maria. *Hacia una teoría dramática*. Ciutat de Mèxic: Paso de Gato, 2010.
- Lehmann, Hans-Thies. *Teatro posdramático*. México: Paso de Gato, 2013.
- Marinis, Marco de. *El nuevo teatro, 1947-1970*. Barcelona: Paidós, 1988.
- Massip, Francesc. *Teatre religiós medieval als Països Catalans*. Barcelona: Institut del Teatre, 1984.
- . *El teatro medieval: voz de la divinidad, cuerpo de histrión*. Barcelona: Montesino, 1992.
- . «Església i teatre. De la litúrgia al drama: un viatge d'anada i tornada», *Festa d'Eix*, 47, 89-100, 1992.
- Naugrette, Catherine. *Estética del Teatro*. Buenos Aires: Ediciones Artes del Sur, 2004.
- Oliva, César, i Francisco Torres Monreal. *Historia básica del arte escénico*. Madrid: Cátedra, 2017.
- Pandolfi, Vito. *Història del teatre*. Barcelona: Institut del Teatre de la Diputació de Barcelona, 2001.
- Pontremoli, Alessandro. *La danza: storia, teoria, estetica nel Novecento*. Bari: GLF editori Laterza, 2004.
- Sánchez, José A, ed. *La escena moderna: manifiestos y textos sobre teatro de la época de vanguardias*. Madrid: Akal, 1999.
- . *Dramaturgias de la imagen*. Cuenca: Ediciones de la U. Castilla-La Mancha, 2002.
- Surgers, Anne. *Escenografías del teatro occidental*. Buenos Aires: Ediciones Artes del Sur, 2005.
- Steiner, George. *La muerte de la tragedia*. Ciutat de Mèxic: Siruela i FCE, 2012.
- Valentini, Valentina. *Després del teatre modern*. Barcelona: Institut del teatre, 1991.
- Zarrilli, Phillip B. *Theatre Histories*. Nova York: Routledge, 2010.

